

Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ «Основа» «Електронний конструктор уроку»

РОЗДІЛ II. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ПРО ЗАХИСТ ЖЕРТВ ВІЙНИ

Урок 2.3. МГП

Тема 2.1-3. Правила поведінки учасників воєнних дій

Мета

Вивчити основні поняття та визначення Кодексу поведінки учасника бойових дій, вимоги до військовослужбовців Збройних сил України щодо МГП, правила поведінки з пораненим на полі бою супротивником, правила поведінки з пораненими та особами, що зазнали корабельної аварії на морі із складу військ супротивника, правила поведінки з військовополоненими супротивника, правила поведінки з цивільним населенням.

План уроку

1. Війна і права людини. Учасники конфлікту.
2. Правила для солдата.
3. Кодекс поведінки військовослужбовця Збройних сил України — учасника бойових дій.

1. Правила для солдат

1. Будь дисциплінованим солдатом. Пам'ятай, що порушення правил війни дискредитує і державу, і армію, і солдата.
2. Вести бойові дії дозволяється тільки проти військовослужбовців противника, нападати тільки на військові об'єкти.
3. Не спричиняй більших руйнувань, ніж це потрібно для виконання бойового завдання.
4. Не воюй із противником, який вийшов зі ладу або здається. Роззброй його та передай своєму командирові.
5. Підбирай поранених і хворих, надавай їм допомогу незалежно від того, на чиєму боці вони воювали.
6. Поводься гуманно зі всіма цивільними особами та із захопленим противником. Не застосовуй тортур фізичного та технічного характеру.
7. Утримуйся від будь-яких актів помсти.
8. Стався з повагою до осіб і об'єктів з емблемою Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, з білим прапором і з емблемами, якими позначені культурні цінності.

9. Поважай власність іншої людини. Грабувати забороняється.

10. Намагайся перешкоджати порушенню цих правил. Про всі порушення доповідай командирові.

11. Порушення прав людини караються.

12. Ти захисник демократії і повинен поважати права людини.

2. Кодекс поведінки військовослужбовця Збройних сил України — учасника бойових дій

Мета цього Кодексу — виховання особового складу в дусі гуманізму та людяності, дотримання моральних норм і загально визнаних принципів Міжнародного гуманітарного права.

Міжнародне гуманітарне право (право збройних конфліктів, або право війни) прагне полегшити страждання людей, спричинені лихом війни, обмежує вибір засобів і методів ведення воєнних дій, зобов'язує сторони, що воюють, щадити осіб, які не беруть або перестали брати участь у воєнних діях. Під час війни необхідно дотримуватися певних правил щодо противника. Ці правила містяться, головним чином, у чотирьох Женевських конвенціях 1949 р. про захист жертв війни та у двох Додаткових протоколах до них від 8 червня 1977 р.

188 держав узяли на себе зобов'язання за Женевськими конвенціями 1949 р. про захист жертв війни щодо:

- необхідності однакового догляду за пораненими як своїми, так і противника;
- поваги до фізичної недоторканості, честі, гідності, сімейних прав, моральних засад і релігійних переконань особи;
- заборони тортур і жорстокого поводження, страти без суду та нещадного знищення, депортації, взяття заручників, мародерства, пограбувань і знищення цивільних об'єктів;
- надання права делегатам Міжнародного комітету Червоного Хреста відвідувати осіб, які перебувають у полоні чи ув'язненні, та вести з ними розмову без свідків.

Відповідно до чинного законодавства Україна також має зобов'язання за цими конвенціями.

Пам'ятай:

- держава дає тобі зброю для захисту мирного життя народу;
- ти зобов'язаний дотримуватися законів, виконувати вимоги Військової присяги, військових статутів, накази командирів (начальників), берегти військову честь, захищати власну та поважати чужу гідність;
- поважаючи права людини, ти отримаєш підтримку людей;

- кожний учасник бойових дій має ставитися до людей так, як він би хотів, щоб ставилися до нього;
- людина є найвищою цінністю суспільства та держави, вона має право на життя, гуманне ставлення й особисту безпеку;
- поважай жінок і дітей через їхню стать і вік, не допускай насилля та жорстокості щодо них — ті, хто не в змозі захистити себе, потребують турботи й особливої уваги;
- військовополонений зобов'язаний повідомити лише відомості, які необхідні для встановлення його особи (прізвище, ім'я, по батькові, військове звання, дата народження та особистий номер), фізичні або психічні тортури над військовополоненим забороняються;
- порушення права війни карається відповідно до чинного законодавства;
- кожна людина має право на справедливий, належним чином установлений суд;
- кожній людині надається право на захист відповідно до основних юридичних гарантій, позбавлення цього права є порушенням;
- ніхто не може бути визнаний винним, доки не буде доведена його вина;
- серйозні порушення Міжнародного гуманітарного права кваліфікуються як воєнні злочини.

3. Правила поведінки комбатантів

Комбатант (франц. *combattant* — боєць, що б'ється) — особа, що входить до складу збройних сил і має право безпосередньо брати участь у військових діях.

Поняття «комбатант» використовується тільки в контексті міжнародного збройного конфлікту. Особовий склад збройних сил (окрім медичного і духовного персоналу, інтендантської служби і деяких інших), а також добровольчих, партизанських загонів уважаються комбатантами, якщо вони відповідають таким вимогам:

- мають у підрозділі особу, відповідальну за своїх підлеглих;
- мають визначений і виразно видимий здалека розпізнавальний знак;
- відкрито носять зброю;
- дотримуються у своїх діях законів і звичаїв війни.

КОМБАТАНТИ

III Женевська конференція

- Усі особи зі складу ЗС, за винятком постійного медичного і духовного персоналу.
- Особовий склад ополчення, якщо він:
  - має розпізнавальний знак;
  - знаходиться під відповідальним командуванням;

— дотримується права війни;
— відкрито носить зброю.

- Особи, які беруть участь у стихійних масових збройних діях при наближенні супротивника.
- Особи, які слідуєть за збройними силами, але безпосередньо до їх складу не входять.

Рис. 20. Комбатанти

Комбатанти можуть брати безпосередню участь у військових діях і можуть піддаватися нападу.

Поранені комбатанти ворога:

- підбери їх і надай необхідну медичну допомогу;
- достав їх до свого командира або в найближчий медпункт.

Увага! При наданні меддопомоги перевагою користується той, у кого стан важчий.

Ворожі комбатанти, які потрапили в полон або поранені, більше не є учасниками бойових дій, згідно з ПВК вони повинні бути захищені.

Пілоти підбитих літальних апаратів повинні бути захищені. По десанту можна відкрити вогонь.

Військовополонені:

- пощади їх;
- роззброй їх;
- забери ті речі, які є військовими;
- залиш особисті речі й документи.

Не допускається напад на тих, які піднімають білий прапор. Це означає те, що в них є намір почати переговори або здатися в полон.

Цивільні особи

Цивільні особи не повинні піддаватися нападу, якщо тільки вони не беруть безпосередньої участі у військових діях.

Цивільні особи й особи, які не входять до складу збройних сил, не є комбатантами. Вони не мають права брати участь у збройних діях.

Жінки з числа цивільного населення. До них треба ставитися з особливою пошаною. У місцях позбавлення волі матері й діти повинні розташовуватися разом.

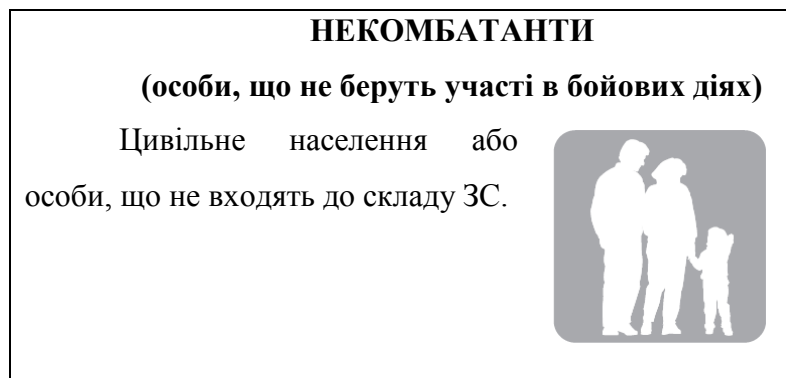
Жінки-комбатанти. Правила ставлення до чоловіків-комбатантів повною мірою стосуються і їх. Як військовополонені вони повинні розміщуватися окремо від чоловіків-військовополонених.

Діти з числа цивільного населення. Виявляється особливе ставлення і турбота. Особлива турбота про дітей-сиріт та їхній захист.

Діти-комбатанти. Діти до 15 років не повинні притягуватися в збройні дії. Особливе ставлення до них як до військовополонених.

Журналісти є цивільними особами, знаходяться під дією небезпек збройних конфліктів. Не мають права на отримання статусу військовополоненого.

Медичний і духовний персонал є цивільними особами. Знаходяться під заступництвом і повинні поважатися.

Рис. 21. Некомбатанти

Контрольні питання

1. Хто такий комбатант?
2. Що забороняється військовослужбовцям під час бойових дій?
3. Як повинні поводитися військовослужбовці з військовополоненими та мирним населенням?

Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ «Основа» «Електронний конструктор уроку»

© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2015

Джерела:

Пархомчук В. В. Усі уроки до курсу «Захист Вітчизни». 10–11 класи / В. В. Пархомчук. — Х.: Вид. група «Основа», 2011. — 400 с. — (Серія «Усі уроки»).